

PROVINCIALE STATENVERKIEZINGEN

Kiezers lijken voor stabiliteit te kiezen

6 maart 2015

- Coalitie en constructieve oppositie groeien licht
- Kiezers zien kabinet niet graag vallen

Meerderheid coalitie en C3 in Eerste Kamer komt in zicht

VVD of D66 zou de grootste partij bij de Provinciale Statenverkiezingen van 18 maart kunnen worden, met elk ongeveer 15% van de stemmen. De VVD heeft ten opzichte van begin februari wat terrein verloren, D66 heeft juist iets gewonnen. D66 heeft nog potentie onder degenen die twijfelen tussen meerdere partijen. SP, PVV, CDA en PvdA zitten dicht bij elkaar, met elk tussen 12 en 13%. De komende verkiezingen beloven een spannende strijd te worden. Het zal vooral belangrijk worden in hoeverre de partijen hun kiezers naar de stembus weten te krijgen.

Hoewel meer kiezers ontevreden dan tevreden zijn over dit kabinet, verwacht en wil een meerderheid van de kiezers niet dat het kabinet gaat vallen. Ongeveer een kwart van de kiezers denkt dat het kabinet nog dit jaar valt. Noch de gasboringen, noch een eventuele minderheid van de coalitie is voor een meerderheid van de kiezers genoeg reden het kabinet te laten vallen. Alleen kiezers van SP en PVV vinden dit genoeg reden om de stekker uit het kabinet te trekken. Kiezers van de andere (constructieve) oppositiepartijen (D66, ChristenUnie, SGP, CDA en GroenLinks) vinden dit onvoldoende reden voor een kabinetscrisis.

Kiezers laten zowel het beleid van de provincie als de samenstelling van de Eerste Kamer meewegen in hun stem. Maar desgevraagd komen vooral de algemene en landelijke kenmerken van een partij bovendrijven (ideologie, standpunten voor de Tweede Kamer, de partij komt op voor mensen zoals ik). Daarna pas de provinciale standpunten. Ook het feit dat de partij zorgt voor een stabiel bestuur van Nederland scoort hoog.

Dit blijkt uit een landelijk representatief onderzoek van onderzoeksbureau **I&O Research** naar kennis, houding en voorgenomen stemgedrag van Nederlanders met betrekking tot de Provinciale Statenverkiezingen van 18 maart 2015 (onder 4.854 Nederlanders van 18 jaar en ouder). Bij het overnemen van resultaten uit dit bericht [altijd de bron I&O Research](#) noemen.

Meer informatie

Peter Kanne
p.kanne@ioresearch.nl
06 31943707

Provinciale Statenverkiezingen

Volgens deze peiling halen coalitiepartijen VVD en PvdA en de 'constructieve drie' (C3: D66, CU en SGP) samen (nog) net geen meerderheid in de provincies en Eerste Kamer. De vijf partijen zouden op basis van deze peiling samen 49% van de stemmen halen. Na verrekening van restzetels zou dat ook een nipte meerderheid kunnen zijn. En er zijn meer onzekerheidsfactoren (statistische nauwkeurigheidsmarges, onzekerheden vanwege de indirecte stemprocedure en het verloop van de verkiezingscampagne), waardoor we op basis van deze peiling niet kunnen zeggen of de coalitie en de constructieve drie deze meerderheid wel of niet gaan halen.

Tabel 1 Stemvoorkeur bij Provinciale Statenverkiezingen van 18 maart

Peiling PS15	Februari	Maart	Februari	Maart
	Exclusief "zou niet gaan stemmen"		Exclusief "zou niet gaan stemmen", blanco en weet niet	
	%	%	%	%
VVD	11,8	10,9	16,2	14,7
PvdA	8,2	9,1	11,3	12,3
PVV	9,3	9,6	12,7	12,9
SP	9,7	9,3	13,3	12,6
CDA	9,0	8,8	12,3	11,9
D66	9,3	11,0	12,7	14,7
ChristenUnie	2,8	3,2	3,9	4,4
GroenLinks	3,7	4,1	5,1	5,5
SGP	2,0	2,0	2,7	2,7
Partij voor de Dieren	2,2	2,2	3,0	2,9
50 Plus	3,0	2,2	4,1	2,9
Andere (regionale) partij ¹	1,9	1,8	2,6	2,5
Blanco/ongeldig	0,8	0,9	-	-
Weet ik (nog) niet	26,3	24,8	-	-
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0
VVD+PvdA+D66+CU+SGP			46,8	48,8²

D66 vaak ook partij van tweede voorkeur

Voor D66 ziet het er relatief goed uit: samen met de VVD gaan de sociaalliberalen aan kop en daarmee verdubbelt D66 haar aandeel in de provincies en Eerste Kamer. De opkomstintentie onder D66-stemmers is relatief hoog en de partij van Pechtold is ook nog eens het vaakst de partij van de tweede voorkeur. Van degenen die als eerste voorkeur de VVD noemen, zegt 17% ook D66 te overwegen. Onder PvdA-stemmers is dat 14%, onder GroenLinks-stemmers 12% en van de CDA-stemmers overweegt 11% D66.

Na D66 zijn vooral SP en GroenLinks relatief vaak ook tweede keuze. GroenLinks wordt overwogen door 16% van de PvdA-stemmers, 9% van de D66-kiezers en 8% van de SP-stemmers. De SP wordt als alternatief gezien door 14% van de GroenLinks-stemmers, 11% van de PVV-stemmers en 7% van de PvdA-stemmers.

¹ Piratenpartij is ondergebracht bij "Andere (regionale) partij", zowel voor februari als maart.

² Percentages herberekend, zowel voor februari als maart. Regionale partijen zijn meegenomen in deze berekening.

Tabel 2 Partijvoorkeur Provinciale Statenverkiezingen afgezet tegen stemgedrag TK 2012

	Gestemd bij TK 2012 →										
PS-15 ↓	VVD	PvdA	PVV	SP	CDA	D66	CU	GL	SGP	PvdD	50+
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
VVD	44,4	0,9	0,3	0,0	1,5	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0	2,8
PvdA	0,4	39,1	0,0	2,2	0,6	1,6	0,0	2,2	0,0	0,0	2,8
PVV	5,8	1,8	76,1	2,4	1,8	0,6	0,0	0,0	1,2	5,5	12,5
SP	0,8	10,1	2,4	68,5	0,6	1,9	0,0	4,4	0,0	1,4	2,8
CDA	8,4	2,4	2,1	0,3	73,8	1,6	3,4	1,1	0,0	0,0	5,6
D66	8,6	10,0	1,0	1,6	2,7	70,6	0,0	5,5	0,0	5,5	11,1
CU	1,1	0,9	0,0	0,3	2,4	0,6	87,4	1,1	2,4	0,0	0,0
GL	0,2	8,1	0,0	1,6	0,3	2,8	0,8	65,9	0,0	1,4	2,8
SGP	0,2	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0	1,7	0,0	95,2	0,0	0,0
PvdD	0,3	1,5	0,0	2,2	0,0	0,6	0,0	1,1	0,0	69,9	0,0
50 Plus	2,0	0,7	3,7	0,8	2,1	0,9	0,0	0,0	0,0	1,4	36,1
Andere (regionale) partij	1,6	2,1	1,3	1,1	1,2	1,9	0,8	1,1	0,0	0,0	2,8
Weet ik niet	25,2	22,0	12,3	18,1	12,3	15,8	5,9	17,6	1,2	15,1	19,4
Blanco/wil niet zeggen	1,1	0,5	0,8	1,1	0,3	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	1,4
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
N	1027	964	381	371	332	316	119	91	83	73	72

Eerste Kamer beïnvloedt stemgedrag

Tabel 3 Motivatie stemgedrag PS-verkiezingen

(% helemaal of grotendeels mee eens)

Met mijn stem bij Provinciale Statenverkiezingen...	Zou bij PS-verkiezingen stemmen op:								
	TOTAAL			VVD	PvdA	PVV	SP	CDA	D66
	jan	feb	mrt	mrt	mrt	mrt	mrt	mrt	mrt
	%	%	%	%	%	%	%	%	%
... wil ik het kabinet (VVD en PvdA) steunen.	29	24	25	83	70	3	6	18	28
... wil ik het kabinet (VVD en PvdA) straffen.	28	31	30	1	5	71	60	29	21
... laat ik helemaal <i>niet</i> meewegen of de coalitie wel of geen meerderheid haalt in de Eerste Kamer.	46	56	54	43	53	43	44	55	58
... wil ik het beleid van de provincie waarin ik woon, beïnvloeden.	-	81	79	76	77	77	82	78	77

Tabel 4 Redenen partijkeuze PS

(% genoemd - meerdere antwoorden mogelijk)

Reden	%
Ideologie partij	54,7
Standpunten/partijprogramma TK	32,6
Standpunten/partijprogramma PS	25,2
Deze partij komt op voor mensen zoals ik	24,1
Deze partij zorgt voor een stabiel bestuur van Nederland/de provincie	18,2
Deze partij voert goed oppositie tegen regeringspartij(en)	16,6
Deze partij komt op voor regionale/lokale belangen	12,8
Dat is strategisch slim	11,9
Uit gewoonte	8,8
Ik ben tegen de andere partijen (anders dan de partij waar ik op stem)	7,9
Lijsttrekker/leider TK	7,6
Een online stemhulp adviseerde mij dit	3,6
De partij doet het goed in de peilingen	3,3
Lijsttrekker EK	2,8
De partij doet het slecht in de peilingen	2,3
Lijsttrekker PS	2,3
Anders	6,3
Weet ik niet	0,7

Kiezers laten zowel het beleid van de provincie als de samenstelling van de Eerste Kamer meewegen in hun stem. Desgevraagd komen echter vooral de algemene en landelijke kenmerken van een partij bovendrijven. Daarna pas de provinciale standpunten.

De ideologie van de partij is het belangrijkste aspect waar kiezers op afgaan, vooral kiezers van de ChristenUnie en GroenLinks. VVD en SGP worden in sterke mate gekozen vanwege hun standpunten voor de Tweede Kamer en hun bijdrage aan een stabiel bestuur van Nederland.

Een vierde reden is 'dat de partij opkomt voor mensen zoals ik'. Dit trekt vooral kiezers van 50 Plus en SP. Verder vinden SP-kiezers dat de partij goed oppositie voert, iets wat ook een sterkte is van PVV en D66 volgens hun kiezers. Dus zowel constructieve oppositie als 'echte oppositie' wordt beloond. D66 scoort verder erg goed met haar leider – Alexander Pechtold – maar liefst 14% van de D66-kiezers noemt dit als een reden om op deze partij te stemmen.

Op de PVV stemt men meer dan gemiddeld vanwege de goede oppositie en de sterke leider (Geert Wilders). En – meer dan alle andere partijen – omdat men tegen de andere partijen is.

Op de PvdA, tenslotte, stemmen de kiezers vanwege de ideologie en verder opvallend vaak 'uit gewoonte'. Ook zijn PvdA-stemmers zich er meer dan andere kiezers van bewust dat de partij het slecht doet in de peilingen.

Tabel 5 Redenen partijkeuze PS, uitgesplitst naar partij

(% genoemd - meerdere antwoorden mogelijk)

	Zou bij PS-verkiezingen stemmen op:											
	VVD	PvdA	PVV	SP	CDA	D66	CU	GL	SGP	PvdD	50+	Anders
Ideologie partij	57,4	66,0	38,2	55,2	43,6	53,6	80,9	75,8	71,1	74,1	27,4	25,9
Standpunten/partijprogramma TK	40,4	23,5	34,5	39,8	26,7	36,9	25,0	28,8	50,7	23,2	30,9	1,9
Standpunten/partijprogramma PS	23,4	22,6	23,5	28,4	25,7	22,4	18,3	32,1	50,1	30,9	15,8	30,2
Deze partij komt op voor mensen zoals ik	24,6	15,2	32,8	38,2	15,3	15,2	21,3	12,6	33,0	8,9	72,0	25,1
Deze partij zorgt voor een stabiel bestuur van Nederland/de provincie	32,1	21,8	3,1	6,8	33,3	21,2	23,0	2,8	36,6	1,4	2,4	7,3
Deze partij voert goed oppositie tegen regeringspartij(en)	0,9	1,8	26,4	29,3	18,2	29,3	9,7	19,8	15,6	12,8	8,4	3,7
Deze partij komt op voor regionale/lokale belangen	8,0	9,4	10,3	21,8	17,7	5,2	9,2	15,1	15,6	8,1	11,3	51,7
Dat is strategisch slim	15,9	15,6	16,9	12,3	14,5	7,6	2,8	5,0	1,4	4,8	11,7	4,5
Uit gewoonte	12,3	17,0	2,7	4,1	17,3	5,0	12,7	7,9	5,1	0,2	3,0	0,0
Ik ben tegen de andere partijen (anders dan de partij waar ik op stem)	4,1	2,4	20,9	12,1	7,0	3,5	4,3	5,3	5,5	13,3	11,1	4,6
Lijsttrekker/leider TK	4,4	4,3	10,7	8,1	7,3	13,8	8,7	4,1	8,4	3,6	5,0	0,0
Lijsttrekker PS	2,2	2,0	1,9	3,3	3,3	1,6	0,7	0,8	2,7	1,9	2,9	7,3
Lijsttrekker EK	1,4	1,8	2,6	3,4	5,9	3,3	2,9	0,6	1,3	0,6	3,9	4,2
Een online stemhulp adviseerde mij dit	3,6	1,8	5,1	1,8	0,8	3,2	3,0	11,0	1,8	9,7	8,0	3,7
De partij doet het goed in de peilingen	0,0	0,0	7,9	2,2	3,5	8,3	0,7	1,2	2,1	5,0	2,2	0,0
De partij doet het slecht in de peilingen	3,6	13,9	0,1	0,1	0,4	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,3	0,0
Anders	3,0	3,9	12,0	4,5	4,6	5,0	6,4	9,5	9,9	12,8	9,2	12,2
Weet ik niet	0,2	0,6	0,5	0,3	1,3	1,0	1,2	0,0	0,0	0,0	1,5	4,9
N	503	420	440	429	406	504	149	189	94	100	101	85

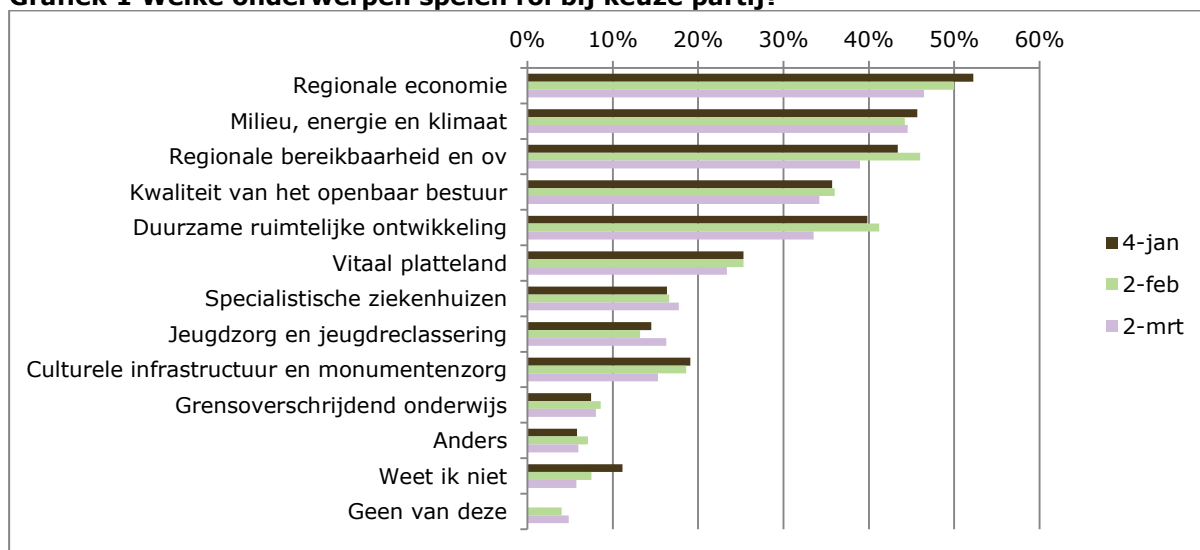
Kerntaken provincie

De provincie heeft zeven kerntaken, te weten:

- 1 Duurzame ruimtelijke ontwikkeling, waaronder waterbeheer
- 2 Milieu, energie en klimaat
- 3 Vitaal platteland
- 4 Regionale bereikbaarheid en regionaal openbaar vervoer
- 5 Regionale economie
- 6 Culturele infrastructuur en monumentenzorg
- 7 Kwaliteit van het openbaar bestuur

In het onderzoek hebben we deze taken – plus drie onjuiste taken – *random* voorgelegd aan de respondenten. Aan hen is gevraagd welke van deze onderwerpen een belangrijke rol spelen bij hun keuze voor een partij. Het belangrijkste zijn regionale economie, regionale bereikbaarheid en milieu. Het minst belangrijk is volgens kiezers grensoverschrijdend onderwijs.

Grafiek 1 Welke onderwerpen spelen rol bij keuze partij?

Belangrijkste onderwerpen per partij

- Voor kiezers van de VVD is de *Regionale economie* het belangrijkste onderwerp.
- D66-kiezers vinden *Milieu, energie en klimaat* en *Duurzame ruimtelijke ontwikkeling* het belangrijkste.
- SP-kiezers kijken vooral naar *Milieu, energie en klimaat*.
- Voor PVV-kiezers weegt met name de *Regionale economie* zwaar.
- CDA-kiezers vinden ook de *Regionale economie* erg belangrijk, maar naar verhouding scoren hier *Vitaal platteland* en *Kwaliteit van het openbaar bestuur* hoog.
- Voor PvdA-kiezers zijn dat *Milieu, energie en klimaat*, *Duurzame ruimtelijke ontwikkeling* en *Regionale economie*.
- De GroenLinks-kiezer kijkt – verreweg – het meest naar *Milieu, energie en klimaat* en *Duurzame ruimtelijke ontwikkeling*.

Tweede Kamerverkiezingen: D66 en VVD gaan gelijk op

Als er vandaag verkiezingen voor de Tweede Kamer zouden worden gehouden, zou D66 (16,4%, 25 zetels) of de VVD (15,9%, 24 zetels) de grootste partij worden. De verschillen zijn echter klein. Rekening houdend met statistische nauwkeurigheidsmarges zijn VVD en D66 in deze peiling even groot. De PVV zakt licht ten opzichte van begin februari (van 23 naar 21 zetels). De PvdA wint 1 zetel, het CDA blijft in zetelaantal gelijk, terwijl de SP 1 zetel verliest. Bij de kleinere partijen zijn er lichte verschuivingen. 50 Plus levert twee zetels in (van 7 naar 5).

Tabel 6 Peiling Tweede Kamer

	Zetels TK ³	Peiling TK - %		Peiling TK - zetels	
	#	%	%	#	#
Partij	Sept 2012	2-feb	2-mrt	2-feb	2-mrt
VVD	41	17,24	15,90	26	24
PvdA	38	11,07	11,99	17	18
PVV	15	14,88	13,74	23	21
SP	15	13,03	12,52	20	19
CDA	13	11,07	11,13	17	17
D66	12	14,85	16,37	22	25
ChristenUnie	5	3,88	4,15	6	6
GroenLinks	4	4,44	4,84	6	7
SGP	3	2,30	2,55	3	4
PvdD	2	2,16	3,01	3	4
50 Plus	2	4,61	3,32	7	5
Piratenpartij	0	0,46	0,44	0	0
Totaal	150	100,0	100,0	150	150

Kabinet valt nog niet volgens kiezers

Ongeveer een kwart van de kiezers (23%) denkt dat het kabinet nog dit jaar valt, waarvan 8% nog voor de zomer. Het grootste deel van de kiezers met een oordeel hierover verwacht dat het kabinet de rit zal uitzitten tot en met 2017 (45%).

Tabel 7 Aanblijven kabinet-Rutte II

Hoe lang denkt u dat het kabinet-Rutte II (van VVD en PvdA) nog aanblijft?	%
Het kabinet valt nog voor de zomer van dit jaar	7,8
Het kabinet valt na de zomer, maar voor 2016	14,9
Het kabinet valt in 2016	10,0
Het kabinet blijft aan tot en met 2017	45,0
Weet ik niet	22,3
Totaal	100,0

³ Geen rekening gehouden met opstappen Kamerleden PVV, PvdA en 50 Plus.

We hebben de kiezers vier mogelijke situaties voorgelegd waarop het kabinet zou kunnen vallen en hun steeds de vraag gesteld of ze deze situaties voldoende reden vinden om het kabinet-Rutte II (van VVD en PvdA) over te laten vallen⁴. Voor alle vier situaties geldt dat er verhoudingsgewijs meer kiezers zijn die dit geen reden (bijna de helft) vinden om het kabinet over te laten vallen dan wel (rond een derde).

De gasboringen in Groningen ('Als VVD en PvdA het niet eens worden over de hoeveelheid gas die geboord mag worden in Groningen') raken de gemoederen het meest: 38% ziet dit als een reden om het kabinet over te laten vallen. Vooral de kiezers van SP (61%) en PVV (54%) zouden het kabinet hier over laten vallen.

Tabel 8: Redenen voor val kabinet-Rutte II

Voldoende reden om het kabinet-Rutte II (van VVD en PvdA) over te laten vallen?	Ja	Nee	Ik weet onvoldoende van deze kwestie	Geen mening	Totaal
	%	%	%	%	%
Als blijkt dat het kabinet - al voordat de MH17 neerstortte - wist dat het te gevaarlijk was om te vliegen boven Oekraïne, en niet ingreep.	33,3	46,7	12,2	7,8	100
Als er geen meerderheid is in de Eerste Kamer voor de nieuwe Zorgwet van minister Schippers	33,8	47,6	11,5	7,0	100
Als VVD en PvdA het niet eens worden over de hoeveelheid gas die geboord mag worden in Groningen.	37,7	45,4	9,2	7,6	100
Als VVD en PvdA bij de Provinciale Statenverkiezingen ook met D66, ChristenUnie en SGP geen meerderheid halen in de Eerste Kamer.	32,5	48,4	8,7	10,3	100

Ook over de andere situaties zijn SP-kiezers het meest uitgesproken: steeds tussen de 56% en 61% van de SP-achterban wil het kabinet laten vallen. Ook de kiezers van PVV zijn per saldo vaker *wel* geneigd het kabinet te laten struikelen dan *niet*.

Voor de kiezers van de regeringspartijen ligt dit (vanzelfsprekend) precies andersom. Opvallend is dat ook de kiezers van D66, ChristenUnie, SGP, CDA en GroenLinks deze situaties per saldo onvoldoende reden vinden het kabinet over te laten vallen. Voor de GroenLinks-kiezers zouden alleen de gasboringen daarvoor voldoende reden zijn (51% versus 36%).

⁴ Vraagstelling:

Het kabinet-Rutte II (van VVD en PvdA) kende de afgelopen maanden een aantal lastige momenten. Af en toe vraagt men zich af of het kabinet blijft zitten of dat het zal vallen. Welke van de volgende situaties vindt u voldoende reden om het kabinet-Rutte II (van VVD en PvdA) over te laten vallen?

(Als het kabinet valt, moet er een nieuw kabinet gevormd worden. Hoogstwaarschijnlijk komen er dan ook nieuwe verkiezingen).

Tabel 9: Reden voor val kabinet (geen meerderheid voor coalitie + C3) afgezet tegen voorgenomen stemgedrag PS2015

	Zou bij PS-verkiezingen stemmen op:											
	VVD	PvdA	PVV	SP	CDA	D66	CU	GL	SGP	PvdD	50+	Totaal
Als VVD en PvdA bij de Provinciale Statenverkiezingen ook met D66, ChristenUnie en SGP geen meerderheid halen in de Eerste Kamer.	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
Ja	14	16	60	56	34	36	32	27	17	40	58	32,5
Nee	75	67	28	33	49	51	53	63	58	35	25	48,4
Weet onvoldoende	3	8	8	5	6	6	7	3	13	12	5	8,5
Geen mening	8	9	5	6	11	7	8	7	12	13	12	9,5
	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100
N	503	420	440	429	406	504	149	189	94	100	101	85

Kiezers niet tevreden over kabinet, maar dit is niet altijd reden kabinet te laten vallen

Kiezers zijn per saldo niet tevreden over dit kabinet. 3% is zeer tevreden, 36,5% tevreden, 33,5% niet zo tevreden, 24% helemaal niet tevreden en 4% weet het niet.

Maar kiezers die ontevreden zijn over het kabinet vinden dit niet altijd een reden om het kabinet te laten vallen. Van degenen die ontevreden zijn zegt de helft dat het kabinet zou moeten opstappen als coalitiepartners VVD en PvdA het niet eens worden over gasboringen in Groningen, een derde vindt dat onvoldoende reden.

Slechts 44% van de ontevreden kiezers vindt dat het kabinet moet opstappen als VVD, PvdA, D66, ChristenUnie en SGP samen geen meerderheid halen bij de Provinciale Statenverkiezingen, ruim een derde vindt dit onvoldoende reden.

Kortom: als kiezers ontevreden zijn over het beleid van deze regering betekent dat niet per definitie dat kiezers het kabinet willen laten vallen en dat er nieuwe verkiezingen moeten worden gehouden.

Tabel 10: Redenen voor val kabinet afgezet tegen tevredenheid over kabinet

Voldoende reden om het kabinet-Rutte II (van VVD en PvdA) over te laten vallen?	Tevreden (39,5%)	Ontevreden (57,5%)	Totaal
	%	%	%
Als VVD en PvdA het niet eens worden over de hoeveelheid gas die geboord mag worden in Groningen.			
Ja	20	50	37,7
Nee	66	34	45,4
Weet onvoldoende/geen mening	14	16	16,8
Als VVD en PvdA bij de Provinciale Statenverkiezingen ook met D66, ChristenUnie en SGP geen meerderheid halen in de Eerste Kamer.			
Ja	17	44	32,5
Nee	67	37	48,4
Weet onvoldoende/geen mening	16	19	19,0

Onderzoeksverantwoording

I&O Research voerde van 26 februari t/m 2 maart 2015 een online onderzoek uit naar de kennis, houding en het voorgenomen gedrag van Nederlanders ten aanzien van de Provinciale Statenverkiezingen van 18 maart 2015.

Voor het onderzoek is een aselechte steekproef onder leden van het I&O Research Panel benaderd. In totaal hebben in deze periode 4.854 Nederlanders deelgenomen aan het onderzoek. Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishouden-steekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). De respondenten hebben geen financiële vergoeding gehad voor hun aanmelding voor het panel. Ook voor deelname aan dit onderzoek kregen respondenten geen vergoeding.

De onderzoeksresultaten zijn na herweging op leeftijd, geslacht, provincie en politieke voorkeur representatief voor alle Nederlandse inwoners (18-89 jaar). Dit is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard.

I&O Research

I&O Research BV is een bureau voor beleids- en marktonderzoek. I&O Research is het achtste marktonderzoeksbureau van Nederland. In de publieke sector behoort I&O Research tot de top drie. I&O Research heeft vestigingen in Enschede, Hoorn en Nieuwegein.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR gedragscode voor markt- en sociaal-wetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001 en ISO 20252 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 26362 gecertificeerd. Dit is de norm voor online Access Panels.

Noot voor redacties

Het overnemen van cijfers en teksten uit deze publicatie is alleen toegestaan met expliciete vermelding van I&O Research als bron.